

УДК 159.9: 32 – 05

СТРУКТУРА ОСОБИСТІСНОЇ ПОТРЕБИ ВЛАДИ

Руслана Карковська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна, kfpsh@franko.lviv.ua*

Наведені результати теоретичного та емпіричного дослідження структури та особливостей формування потреби влади. Потребу влади розглянуто як квазіпотребу, яка складається з потреби домінування та потреби підпорядкування. Досліджено, які саме базові потреби особистості лежать в основі потреби влади, та які особистісні характеристики впливають на її формування.

Ключові слова: потреба влади, домінування, підпорядкування, базові потреби особистості.

Потреба влади – один із центральних рушіїв людської поведінки та найпотужніших чинників, які спрямовують життєдіяльність особистості. Владні стосунки мають місце в сім'ї, в навчанні, у робочому колективі, в суспільно-політичній взаємодії тощо. Особистісна потреба влади часто стає предметом аналізу в процесі психокорекції чи психотерапії. Глибоке розуміння сутності цього мотиваційного утворення необхідне для його чіткого понятійного окреслення, розробки психодіагностичних методик, використання в практичній психології (надання як індивідуальної психологічної допомоги, так і для роботи з групою – аналіз групових процесів та ролей).

Традиційно влада як явище вивчалась у межах філософії, соціології та політології. Тому є недостатньо вивченим психологічний аспект цього явища, зокрема особистісна потреба влади. Дослідженням останньої займалися такі вчені, як А.Адлер, Е. Фромм, К. Горні, Д. Мак-Клеланд та інші. Проте сьогодні в психології мало розроблена понятійна база для опису потреби влади, часто вчені обмежуються лише теоретичним вивченням цієї проблеми.

Метою нашої статті є представлення результатів теоретичного та практичного дослідження структури особистісної потреби влади.

Перш ніж перейти до опису потреби влади, дамо визначення самого поняття „влада”. Влада – це здатність суб'єкта реалізувати свою волю, впливаючи на об'єкт, шляхом цілеспрямованого використання своїх ресурсів.

Говорячи про владу як „здатність”, маємо на увазі, що влада може існувати без актуалізації (латентна влада), хоча базується вона на попередньому здійсненні, бо нереалізований потенціал не є владою, за В. Ледяєвим [7].

Суб'єкт влади реалізує свою волю через вплив, проте не кожен вплив можна трактувати як прояв влади. Вплив, який характеризує владу є цілеспрямованим та передбачає обмеження права об'єкта відповідати на цей вплив.

Влада – це завжди „влада над кимось”, „влада зробити щось” буде лише можливістю [2].

Як зазначає Є. Вятр, у владних відносинах беруть участь не менше двох партнерів, причому партнерами можуть бути як окремі індивіди, так і групи індивідів [2].

Ресурсами влади можуть бути авторитет, гроші, статус, сила, інформація тощо.

Першим поставив питання влади в центрі своєї теорії А. Адлер. На його думку, кожна людина прагне досконалості. В умовах сучасної культури ця потреба конкретизується в прагненні до особистої влади. Риси прагнення до панування, честолюбство й прагнення до влади над іншими разом зі всіма супроводжуваними їх явищами не є вродженими й незалежними, вони прищеплюються дітям з раннього віку. Дитина сприймає їх, виростаючи в середовищі, пронизаному стосунками „домінування-підпорядкування”. За А. Адлером, невроз є наслідком, логічним розвитком особистості, життєвий шлях якої супроводжується боротьбою за особисту владу чи зневірою у можливість досягнути її шляхом суспільно корисної діяльності [1].

К. Горні вважає особистісне прагнення до влади наслідком неврозу. Це прагнення служить захистом від безпомічності та небезпеки виглядати жалюгідно. Воно може виявлятися у тенденції до приниження інших, заздощах. Часто певні внутрішні нахили виявляються в дружніх стосунках, соціально прийнятних, за якими ховається прагнення маніпулювати іншими.

К. Горні вважає, що нормальне переживання влади виникає, як наслідок реалізації сили, в якій особа має перевагу над іншими, а невротичне прагнення влади є наслідком слабкості [3, 4].

А. Кемпінські розглядає владу з точки зору подолання системою ентропії, тобто збереження життя як окремого організму, так і виду. Згідно з поглядами вченого, влада над довкіллям є джерелом задоволення, а її відсутність – джерелом негативних переживань. Чужий світ збуджує в людини страх й агресію, прагнення від нього втекти. У всіх керуючих системах існує взаємозв'язок між тим, хто керує, і тим, хто підпорядковується, – один без одного існувати не можуть [6].

Е. Фромм у роботі „Втеча від свободи” розглядає прагнення індивіда до влади як втечу від самотності. Це виявляється у формі садизму чи мазохізму. На думку Е. Фромма, мазохісти в соціальному плані шукають підкорення, стараючись відчувати себе частиною чогось цілого, певної політичної організації, релігій-

ної конфесії чи іншої групи. Такий зв'язок відрізняється від природного відчуття приналежності, бо стирає власне психічне Я індивіда.

Особистість, яка має садистські нахили, прагне панувати над іншими, відчуваючи власне Я лише за рахунок іншого. Таким чином, в обох випадках спостерігається залежність від іншої особи чи від середовища, на основі чого Е. Фромм стверджує, що садизм і мазохізм мають одну природу (втеча від безпорадності та абсолютної самотності). [9]

Х. Хекгаузен, вивчаючи мотив влади, виділяє два види її використання: інструментальне та неінструментальне. За Х. Хекгаузенем, дія влади завжди є цілеспрямованим використанням мотивів іншої людини через їхнє задоволення чи нанесення їм збитків, незалежно від їх змісту [8].

С. Каверін розглядає потребу влади як квазіпотребу – цінність, яка здатна задовольнити не одну, а певну суму базових потреб. На його думку, потреба влади складається з п'яти базових потреб особистості: потреби свободи, гедоністичних потреб, потреби самоствердження, потреби самовираження та потреби бути особистістю.

Зупинимось детальніше на зв'язку потреби свободи та потреби влади. За С.Каверіним, першою характеристикою психологічного змісту потреби влади є необхідність звільнитись, потреба в збереженні можливостей досягнення гомеостатичної рівноваги й безпеки. Забезпечення безпеки можливе лише у випадку достатньої зворотної інформації, яка дозволяє оцінити ситуацію, визначити джерело можливої загрози чи характер перешкод на шляху до досягнення мети. Звільнитись можна лише двома способами: шляхом відмови від блага або шляхом здобуття контролю над ним. Оскільки відмовитись від засобів життєзабезпечення практично неможливо, то залишається єдиний вихід – взяти контроль в свої руки, заволодіти благом, що й означає захопити владу. Саме в цьому й полягає момент переростання потреби в свободі в потребу влади, що показує їх генетичну спорідненість [5].

На основі викладених поглядів на особистісну потребу влади спробуємо сформулювати основні гіпотези щодо її структури.

Якщо необхідною умовою реалізації влади є присутність двох сторін (суб'єкта й об'єкта), то поняття „потреба влади” також можемо трактувати двояко. Його зміст залежатиме від того, хто буде носієм потреби влади. Для суб'єкта владних відносин „потреба влади” буде означати потребу домінування, а для об'єкта – потребу підпорядкування. Опираючись на погляди Е. Фромма про єдину природу садизму й мазохізму та на твердження А. Кемпінські про взаємозв'язок того, хто керує, та того, хто підпорядковується, можемо спроектувати обидва аспекти потреби влади (домінування та підпорядкування) на одну зі сторін цих відносин.

Суб'єкт влади залежний від об'єкта: домінуючи над ним, він одночасно й підпорядковується йому, реалізуючи як потребу домінування, так і потребу підпорядкування. З іншого боку, кожна людина схильна і домінувати, і підпорядковуватись, залежно від обставини та відносин, в яких ці потреби проявляються.

Отже, особистісна потреба влади має два компоненти – потребу домінування та потребу підпорядкування. Цікавим є питання про співвідношення цих компонентів.

Очевидно, що одні люди більшою мірою схильні до домінування, а інші – до підпорядкування. У зв'язку з цим, найчастіше в психології домінування та підпорядкування розглядаються як два полюси континууму. Але, з погляду Е. Фромма, між ними буде прямий зв'язок: чим вищою в особистості буде потреба домінування, тим більше ця особистість залежатиме від об'єкта влади. Таку суперечність пояснює врахування двох існуючих типів прагнення влади. К. Горні їх називає нормальним (як наслідок сили й компетентності) та невротичним (наслідок слабкості та беззахисності) прагненням влади; Х. Хекгаузен, виділяє інструментальний (влада як засіб) та неінструментальний (влада як мета) види використання влади. За запропонованими критеріями виділення видів використання влади, бачимо, що описане Е. Фроммом прагнення до влади є невротичним. На основі цього можна припустити, що за умов нормального використання влади між потребою домінування та потребою підпорядкування існує обернений зв'язок, а при невротичному використанні влади – прямий.

Отже, першою гіпотезою нашого дослідження буде припущення про те, що особистісна потреба влади складається з двох компонентів – потреби домінування та потреби підпорядкування, між якими, за нормального використання влади, спостерігається обернений зв'язок, а за невротичного – прямий.

За С. Каверінім, потреба влади є квазіпотребою. На нашу думку, її складові також можна вважати квазіпотребами, оскільки ані потреба домінування, ані потреба підпорядкування не є базовими потребами. Тому наступним перед нами постає питання щодо базових потреб особистості, на основі яких формується потреби влади. При розгляді цього питання ми будемо спиратись на класифікацію базових потреб А. Маслоу.

На нашу думку, описаний С. Каверінім механізм переростання потреби свободи в потребу влади за змістом більшою мірою відображає механізм особистісного переростання потреби безпеки в потребу влади. Потреба свободи не зводиться до „збереження можливостей прийняття мір після досягнення гомеостатичної рівноваги і безпеки”. Свобода, даючи особистості можливість здійснення вибору, прийняття на себе відповідальності, часто пов'язана з невизначеністю, непередбачуваністю подій. Потреба безпеки, навпаки, включає в себе прагнення

до стабільності, визначеності, відсутності загрожуючих сил тощо. Якщо в основі потреби влади лежить потреба безпеки, то домінування даватиме особистості можливість контролювати („захопити”) зовнішні обставини, а підпорядкування даватиме бажаний захист та визначення.

За А. Маслоу, певні типи невротичних дорослих людей мотивовані пошуком безпеки. Тому можемо припустити, що за умови переростання потреби безпеки в потребу влади особистість сприймає останню як мету (влада заради влади). [10]

Реалізація потреби влади, буде розширювати межі свободи за умови, якщо особистість трактуватиме владу лише як засіб досягнення вищих цілей. Досягнення вищих цілей є для особистості шляхом до самоповаги та самореалізації. Влада дає особистості необхідні для самоповаги впевненість та почуття значущості в довкіллі, а також ресурси для досягнення цілей, в яких особистість самореалізується.

Таким чином, можемо зробити припущення, що чим нижче потреба (згідно з ієрархією базових потреб за А. Маслоу) лежатиме в основі особистісної потреби влади, тим вищою буде ймовірність формування невротичного прагнення до влади.

З метою перевірки висунутих припущень нами було проведено емпіричне дослідження.

В процесі дослідження використано такі методики:

- методика діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі, яка складається зі 128 питань, що формуються в такі шкали: домінантність (за низького рівня вираженості проявляється як лідерство), незалежність (за високого рівня вираженості проявляється як егоїстичність), агресивність, підозрюваність, підкорюваність, залежність, схильність до компромісу, альтруїстичність (схильність допомагати іншим, свідомо не пов'язана з власними інтересами особистості).
- шкали установок особистості на свободу та на владу (за змістом така шкала відповідає установці на домінування) з методики психодіагностики соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері О. Потьомкіної;
- анкета „Піраміда Маслоу”, яка містить 20 тверджень, кожне з яких необхідно оцінити за п'ятибальною шкалою залежно від рівня відповідності точці зору досліджуваного. Результати оцінюються за чотирма шкалами: потреба безпеки, потреба приналежності, потреба самоповаги та потреба самоактуалізації.

В процесі статистичного опрацювання даних було використано:

- коефіцієнт рангової кореляції r_s Спірмена;
- двофакторний дисперсійний аналіз.

Групу досліджуваних склали 236 студентів вищих навчальних закладів міста Львова віком від 17 до 22 років. Серед досліджуваних 125 осіб чоловічої статі та 111 осіб жіночої статі.

В результаті факторного аналізу отриманих емпіричних даних було виокремлено такі фактори:

I фактор – „*потреба підпорядкування*” – формують такі особистісні характеристики, як залежність, компромісність та альтруїзм. Достатньо наближеним до цього фактора є показник за шкалою підпорядкованості. Спостерігається статистично значущий прямий кореляційний зв'язок між рівнем підпорядкованості та усіма характеристиками, які формують цей фактор. На підставі цього можемо враховувати підпорядкованість як особистісну характеристику, що є складовою цього фактора.

II фактор – „*ворожість*” – формується агресивністю та підозрюваністю.

III фактор – „*спрямованість на свободу*”. При інтерпретації даних необхідно врахувати, що в межах цього фактора яскравіше, порівняно з показниками інших шкал, виражені потреби особистості в самоповазі та самоактуалізації. Виявлено тенденцію до прямого кореляційного зв'язку між спрямованістю на свободу та потребою самоповаги особистості ($r_{\text{емп.}} = 0,165$; $r_{\text{с крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{\text{с крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$).

IV фактор – „*потреба домінування*” – його складовими є такі особистісні характеристики, як установка на владу (домінування) та домінантність (шкала за методикою Лірі).

V фактор – „*потреба безпеки*”.

Статистично значущими є показники, які засвідчують наявність прямого кореляційного зв'язку між рівнем незалежності (егоїстичності) особистості та складовими II і IV факторів. На основі цього незалежність можна вважати певною „об'єднуючою ланкою”, через яку здійснюється взаємодія факторів „*ворожість*” та „*домінування*”. Таким чином, особистість, схильна до домінування з підвищеним рівнем агресивності та підозрюваності, буде егоїстичною – намагатиметься бути над усіма, але одночасно осторонь від інших, з певною мірою зверхності та відчуженості.

В групі досліджуваних виявлено прямий кореляційний зв'язок між потребою безпеки та показниками шкал, які сформували фактор „*потреба підпорядкування*”: підпорядкованість ($r_{\text{с емп.}} = 0,191$; $r_{\text{с крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{\text{с крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$), залежність ($r_{\text{с емп.}} = 0,255$; $r_{\text{с крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{\text{с крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$), схильність до компромісу ($r_{\text{с емп.}} = 0,202$; $r_{\text{с крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{\text{с крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$), альтруїстичність ($r_{\text{с емп.}} = 0,1147$; $r_{\text{с крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{\text{с крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$). На основі цього можемо припустити, що в основі такої квазіпотреби, як потреба підпорядкування лежить базова потреба безпеки.

Припускаємо, що в основі „*потреби домінування*” лежать особистісні потреби самоповаги та самоактуалізації, оскільки спостерігається прямий кореляцій-

ний зв'язок між потребою самоповаги й домінантністю ($r_{s \text{ емп.}}=0,205$; $r_{s \text{ крт.}} = 0.14$ при $p \geq 0,05$, $r_{s \text{ крт.}} = 0.182$ при $p \geq 0,01$); потребою самоповаги й незалежністю ($r_{s \text{ емп.}}=0,226$; $r_{s \text{ крт.}} = 0.14$ при $p \geq 0,05$, $r_{s \text{ крт.}} = 0.182$ при $p \geq 0,01$); тенденція до прямого кореляційного зв'язку між потребою самоактуалізації та домінантністю особистості ($r_{s \text{ емп.}}=0,158$; $r_{s \text{ крт.}} = 0.14$ при $p \geq 0,05$, $r_{s \text{ крт.}} = 0.182$ при $p \geq 0,01$). Вище ми говорили, що ці потреби прямо пов'язані з фактором особистісної спрямованості на свободу. Виявлено також тенденцію до прямого кореляційного зв'язку між особистісною спрямованістю на свободу та домінантністю. Факторний аналіз засвідчує, що при високому рівні „потреби домінування” (IV фактор) та „спрямованості на свободу” (III фактор) особистість характеризуватиметься високим рівнем схильності до компромісу та альтруїстичності. Ці результати відповідають описаному вище використанню влади, при якому останню особистість трактує як засіб, джерело отримання додаткових ресурсів, які розширюють межі її свободи.

З іншого боку, в цій групі досліджуваних виявлено прямий кореляційний зв'язок між показниками шкал, які складають фактор „ворожість” (агресивність, підозрюваність) та показниками, які формують і фактор „потреба домінування”, і фактор „потреба підпорядкування” (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Результати кореляційного аналізу отриманих емпіричних даних
($r_{s \text{ крт.}} = 0.14$ при $p \geq 0,05$, $r_{s \text{ крт.}} = 0.182$ при $p \geq 0,01$)

шкали	агресивність	підозрюваність
підпорядкованість	0,168	0,329
залежність	0,365	0,384
схильність до компромісу	-	0,108
альтруїстичність	-	0,204
спрямованість на владу	0,16	-
домінантність	0,445	0,239
незалежність	0,577	0,375

За отриманими результатами, чим вищим буде рівень агресивності та підозрюваності особистості, тим нижчою буде її спрямованість на свободу та потреба самоактуалізації (див. рис. 1.).

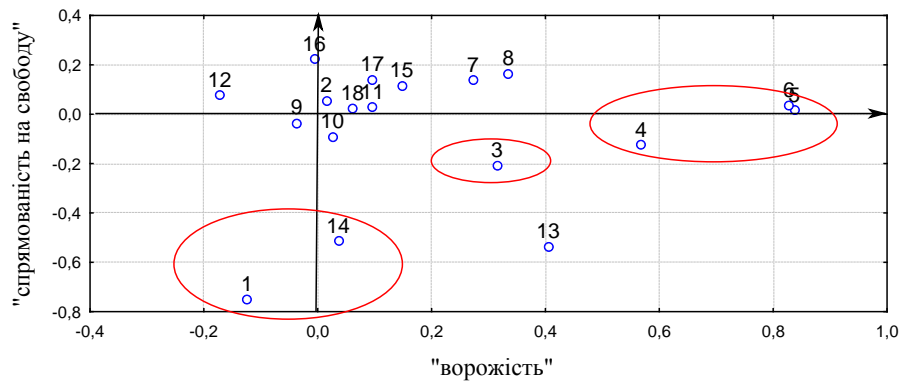

Рис. 1. Результати факторного аналізу: взаємодія факторів „ворожість” та „спрямованість на свободу”.

1 – спрямованість на свободу, 2 – спрямованість на владу, 3 – домінантність, 4 – незалежність, 5 – агресивність, 6 – підозрюваність, 7 – підпорядкованість, 8 – залежність, 9 – схильність до компромісу, 10 – альтруїстичність, 11 – потреба безпеки, 12 – потреба приналежності, 13 – потреба самоповаги, 14 – потреба самоактуалізації, 15 – цілісність політичної орієнтації, 16 – ціннісні орієнтації, 17 – декларована політична позиція, 18 – шкала інтегрованості (проективна методика)

Отже, при високому рівні „ворожості” підвищуватиметься рівень особистісної потреби влади та знижуватиметься спрямованість особистості на свободу. Ці результати ілюструють неінструментальне використання влади (влада як мета), про яке йшлося в теоретичній частині дослідження.

Згідно з отриманими результатами аналізу взаємодії факторів, при високому рівні „потреби підпорядкування” та низькому рівні „спрямованості на свободу” буде спостерігатись низький рівень особистісних потреб самоповаги і самоактуалізації та прямий кореляційний зв’язок між потребою безпеки, агресивністю, підозрюваністю та потребою приналежності (див. рис.2.).

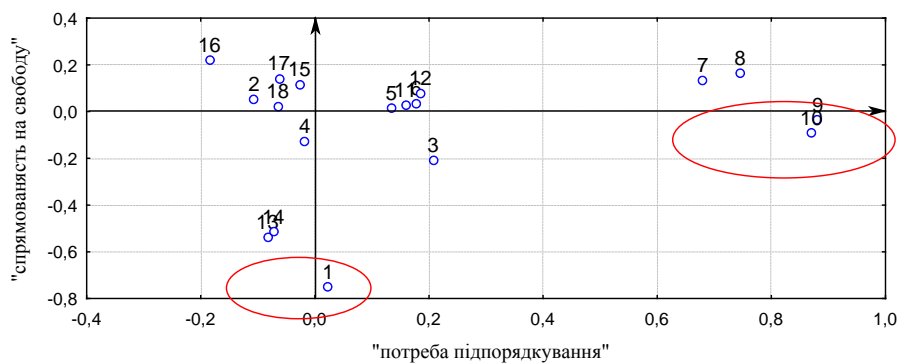

Рис. 2. Результати факторного аналізу: взаємодія факторів: „потреба підпорядкування” та „спрямованість на свободу”.

1 – спрямованість на свободу, 2 – спрямованість на владу, 3 – домінантність, 4 – незалежність, 5 – агресивність, 6 – підозрюваність, 7 – підпорядкованість, 8 – залежність, 9 – схильність до компромісу, 10 – альтруїстичність, 11 – потреба безпеки, 12 – потреба приналежності, 13 – потреба самоповаги, 14 – потреба самоактуалізації, 15 – цілісність політичної орієнтації, 16 – ціннісні орієнтації, 17 – декларована політична позиція, 18 – шкала інтегрованості (проективна методика)

Таким чином, результати дослідження, отримані в цій групі підтверджують висунуте припущення про зв'язок потреби влади з базовими потребами особистості.

В групі студентів, які взяли участь у нашому дослідженні на основі кореляційного аналізу виявлено обернений кореляційний зв'язок ($r_{s \text{ емп.}} = -0,3$; $r_{s \text{ крт.}} = 0,14$ при $p \geq 0,05$, $r_{s \text{ крт.}} = 0,182$ при $p \geq 0,01$) між спрямованістю на владу (домінування) та підпорядкованістю (йдеться про показник за шкалою тесту Лірі, а не про фактор). Це підтверджує думку про те, що одні люди більше схильні до домінування, а інші – до підпорядкування. Проте аналіз особливостей взаємодії виокремлених факторів між собою, дає підстави припускати, що зв'язок між особистісним домінуванням та підпорядкуванням не такий однозначний (див. рис. 3.)

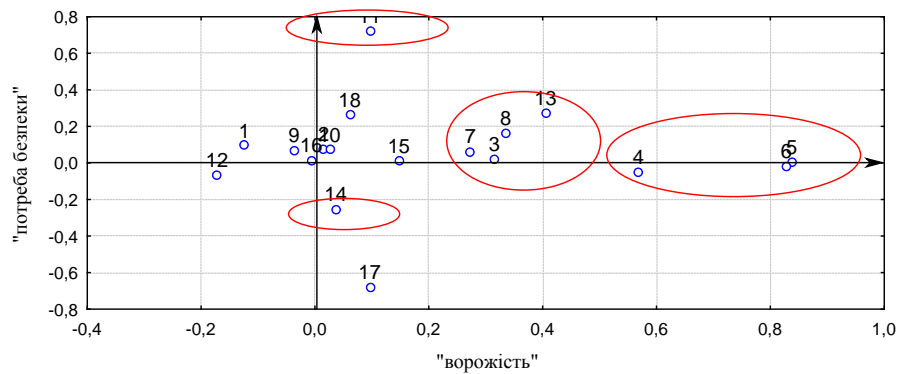

Рис. 3 Результати факторного аналізу: взаємодія факторів: „ворожість” та „потреба безпеки”

1 – спрямованість на свободу, 2 – спрямованість на владу, 3 – домінантність, 4 – незалежність, 5 – агресивність, 6 – підозрюваність, 7 – підпорядкованість, 8 – залежність, 9 – схильність до компромісу, 10 – альтруїстичність, 11 – потреба безпеки, 12 – потреба приналежності, 13 – потреба самоповаги, 14 – потреба самоактуалізації, 15 – цілісність політичної орієнтації, 16 – ціннісні орієнтації, 17 – декларована політична позиція, 18 – шкала інтегрованості (проективна методика)

Як бачимо на рисунку 3, при високому рівні „ворожості” та „потреби безпеки” спостерігається прямий кореляційний зв'язок між підпорядкуванням та домінуванням, а також низький рівень потреби самоактуалізації. Оскільки в цьому ви-

падку підвищеними є рівень „ворожості” (агресивність та підозрюваність) і потреби в безпеці, можна вважати, що йдеться власне про неінструментальну потребу влади, що підтверджує висунуту нами гіпотезу.

На основі проведеного аналізу можемо зробити висновок, що особистісна потреба влади є квазіпотребою, яка складається з двох компонентів: потреби домінування та потреби підпорядкування. В основі потреби влади лежать базові особистісні потреби, зокрема потреба підпорядкування формується більшою мірою під впливом потреб безпеки та приналежності, а потреба домінування під впливом потреб самоповаги та самоактуалізації. При високому рівні „ворожості” (агресивність та підозрюваність) та „потреби безпеки” спостерігається прямий кореляційний зв'язок між складовими особистісної потреби влади: потребою домінування та потребою підпорядкування. Особистісна потреба влади значною мірою пов'язана зі спрямованістю на свободу.

Отже, отримані результати свідчать про те, що переживання влади особистістю може бути як нормальним, так і невротичним. Кожній особі властиве прагнення до влади. Нормальна реалізація потреби влади даватиме особистості переживання безпеки та додаткові можливості для самореалізації. Якщо механізми реалізації влади будуть невротичними, ймовірно, особистість потребуватиме психологічної допомоги. Ця допомога буде ефективною, якщо спрямовуватиметься на розвиток особистісної спрямованості на свободу та пошук шляхів адекватного задоволення потреби безпеки.

1. Адлер А. Наука жить / Пер. с англ. и нем. – К.: Port-Royal, 1997р., – С. 235– 240.
2. Вятр Е. Социология политических отношений / Пер. с польского. – М.: Прогресс, 1997. – 463 с.
3. Горни К. Зов власти // Психология и психоанализ власти. Т. 2. Хрестоматия. — Самара: Издательский Дом БАХРАХ, 1999. – С. 371–393.
4. Горни К. Стремление к власти // Психология и психоанализ власти. – Т. 2. – Хрестоматия. — Самара: Издательский Дом БАХРАХ, 1999. – С. 352–370.
5. Каверин С. Что такое потребность власти? // Психология и психоанализ власти. Т. 1. Хрестоматия. — Самара: Издательский Дом БАХРАХ, 1999. – С. 335–392.
6. Кемпински А. Психопатология власти // Психология и психоанализ власти: Хрестом. – Т. 2. – Самара: БАХРАХ, 1999. – С. 251–275.
7. Ледяев В. Власть: концептуальный анализ. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2001. – 384 с.
8. Мотивация и деятельность / Х. Хеккаузен. – М.: Смысл, 2003. – 860 с.
9. Фромм Э. Бегство от свободы. – М.: Прогресс, 1990. – 272 с.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применение). – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 608 с.

A STRUCTURE OF PERSONAL NEED FOR AUTHORITY

Ruslana Karkovs'ka

*L'viv Ivan Franko National University, Universytets'ka Str. 1,
L'viv, 79000, Ukraine,*

The results of the theoretical and empirical research of structure of features of formation of need for authority are given in the article. The need for authority is considered as kvazineed which consists of the need for domination and the need for submission. It is investigated, what basic needs of a person underlie the need for authority and what personal characteristics influence its formation.

Key words: need for authority, domination, submission, basic needs of a person.

Стаття надійшла до редколегії 20.12.2004

Прийнята до друку 24.09.2005